

Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás

Vyšlo: 14. 6. 2018

Číslo: Ročník 28 (2018), Číslo 2

Sekce: Okénko

Název článku: Fenomén severské krimi a český trh

Autor: Jitka Jindřišková

Zdroj: <https://www.svkhk.cz/Pro-knihovny/Zpravodaj-U-nas/Clanek.aspx?id=20180224>

Fenomén severské krimi a český trh

Jitka Jindřišková

Pro mnohé české čtenáře se severská literatura rovná detektivkám. To sice ani zdaleka neodráží skutečnost, protože tvorba severských spisovatelů je mnohem pestřejší, nelze však popřít, že se severská krimi stala (nejen) na českém trhu nepřehlédnutelným fenoménem. V současné době u nás vychází neobvyklé množství titulů a nejúspěšnější autoři jako Jo Nesbø či Lars Kepler se pravidelně drží na špičce žebříčků prodeje.

Detektivky se na Severu píšou už řadu let, výrazný mezinárodní úspěch ale zaznamenaly až po roce 2000. U nás je jako první začalo systematicky vydávat nakladatelství MoBa, původně ovšem ve výpravě brakové literatury. Skutečný průlom proto znamenala až trilogie *Milénium* Stiega Larssona v roce 2008 a nový pokus prosadit na českém trhu Joa Nesbøho v roce 2011 holevkou *Nemesis*. Nakladatelství Host i Kniha Zlín knihám věnovala náležitou péči – oslovila renomované překladatelky ze severských jazyků, nechala navrhnout moderní design a investovala do propagace. Díky úspěchu obě nakladatelství postupně rozšiřují své akvizice o další autory severské krimi a do dnešního dne nezůstalo na českém trhu mnoho větších nakladatelství, která se je – ať už více, či méně úspěšně – nepokusila napodobit.

Proč jsou ale severské detektivky vůbec tak oblíbené? Důvodů je celá řada. Knihy bývají velmi dobře zvládnuté po řemeslné stránce. Přestože se obvykle daný kriminální čin objasní a pachatelé jsou dopadeni, čtenář je neustále udržován v napětí, co se bude dít dál. V příběhu totiž zdaleka neběží jen o vyšetřovaný případ, do popředí vystupuje i soukromý život vyšetřovatele. Harry Hole, Joona Linna, Kurt Wallander, Mikael Blomkvist, Lisbeth Salanderová a další jsou tak neméně známí než ti, kteří je stvořili. V roli vyšetřovatele se často objevují (emancipované) ženy, jejichž prostřednictvím nahlížíme do severské společnosti, stále poněkud odlišné od té naší. Z dalších lákadel se jedná především o mrazivě krásnou krajinu: hluboké temné lesy, osamocená údolí, pusté ostrůvky, zasněžené pláně. Do takového prostředí se chladnokrevné vraždy náramně hodí, a to i přesto, že severské země jinak patří k nejbezpečnějším na světě.

Jelikož severská krimi čítá, byť jen v češtině, stovky titulů, je zřejmé, že i v rámci tohoto žánru najdeme značnou rozmanitost. Zároveň lze však vysledovat určité převažující tendence. Oblíbeným způsobem, jak detektivní román ozvláštnit, je rozdělení děje do několika časových rovin, z nichž jedna se odehrává v minulosti. Takto nás například Gard Sveen v *Posledním poutníkově* a Jo Nesbø v *Července* seznamují s Norskem za druhé světové války a s norským odbojovým hnutím. Různým historickým obdobím se ve svých detektivkách věnuje Jørgen Brekke. V *Říši milosti* líčí italský středověk a historii oboru patologie, v *Bezesném* zase první polovinu 18. století ve Skandinávii a život potulných trubadúrů.

V severní Evropě existuje velmi silná tradice lidového vyprávění a pověr. Není tak divu, že mnozí spisovatelé rádi přimíchávají do svého vyprávění nadpřirozené či mysteriózní prvky. Prosluli tím zejména islandští autoři v čele s královnou severské krimi Yrsou Sigurðardóttir. Zdatně jí sekundují také Steinar Bragi v mysteriózním thrilleru *Planina*, Johan Theorin se svou ölandskou ságou nebo Heine Bakkeid s *Až mi zítra budeš chybět*.

Významnou složku detektivních románů tvoří vykreslení psychologie postav. Pro některé severské spisovatele dokonce není nejdůležitější odhalit a potrestat pachatele, ale dopátrat se vysvětlení, proč se zločinu dopustil. Důrazem na psychologii proslula Karin Fossumová, z jejíž tvorby česky vyšly *Indická nevěsta*, *Provokatér* a *Kdo miluje jinak*. Jaké je být partnerkou zločince, zase odhaluje *Gangsterova přítelkyně* Karoliny Ramqvistové. Detailní psychologický portrét se ovšem netýká pouze pachatelů, nýbrž i vyšetřovatelů, obětí, pozůstalých či náhodných svědků.

Je známým faktem, že v severských zemích žije čím dál více přistěhovalců. Tamní literaturu tak v posledních letech obohacuje nové téma reflektující současnou společenskou situaci. Nejoblíbenější dánský krimi spisovatel Jussi Adler-Olsen přičkl vyšetřovateli Carlu Mørckovi z oddělení nevyřešených případů Q za parťáka arabského přistěhovalce Asada. Podobně si ve své sérii o vyšetřovateli Catu Isaksenovi počíná i Unni Lindellová, když mu přivede do cesty duševně nevyrovnanou, ale skvělou policistku Marian Dahleovou z Koreje. Podstatně výraznější přistěhovalecký motiv najdeme v díle Jense Lapiduse. V jeho jazykově vybroušených knihách se čtenář doslova noří do stockholmského

podsvětí, kde má velké slovo srbská mafie. Civilnější detektivku z pohledu Maďarky, která se narodila v Jugoslávii, ale žije v severním Finsku, představuje *Kolibřík* finské spisovatelky Kati Hiekkapelto.

Fenoménu severské krimi u nás se již před několika lety předpovídal brzký konec. Trh i čtenáři se prý nasytí a do popředí zájmu se dostane něco jiného. Zatím to ovšem nevypadá, že proud severských detektivek v nejbližší době poleví. Čtenářů dychtících po napínavých a mnohdy nadmíru brutálních příbězích z drsného Severu je u nás stále dost.

Kontakt na autorku: jitka@skandinavskydum.cz

© 2000-2010 Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové · pujcovna@svkhk.cz · knihovna@svkhk.cz